

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
Mevrouw K.T. van Bruggen
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Amsterdam, 6 april 2026

Reactie internetconsultatie

Wet afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudigd identiteitsherstel

Stichting Verleden in Zicht (ViZ) behartigt de belangen van binnenlands afgestanen. Ons doel is te informeren, verhalen verzamelen maar vooral de belangen te behartigen door onder andere empowerment en versterken van onze rechtspositie. Hiervoor faciliteren wij onder andere een gesloten facebookgroep voor afgestanen, ontmoetingsdagen, onze website www.verledeninzicht.nl en de podcast “afgestaan” met verhalen van afgestanen, moeders en een afstandsvader¹.

Wij onderhouden intensief contact met politici, bewindspersonen en hebben meegewerkt aan de totstandkoming van diverse moties waaronder de moties die ten grondslag liggen aan het onderhavige Wetsvoorstel, zoals genoemd op pagina 4 van de MvT noot 7 en 8. Deze moties liggen ook ten grondslag aan ons eisenpakket, te lezen op onze website². Tevergeefs hebben wij met regelmaat aangeboden mee te werken aan de uitwerking van de ingediende moties c.q. verzocht om mee te denken bij de overdracht en inzage dossiers bij Fiom en Nationaal Archief.

Wij hebben het wetsvoorstel met aandacht gelezen en zien het als een opmaat voor een wetsvoorstel dat nog uitvoerig herzien en aangevuld moet worden. Onze inbreng bij deze consultatie betreft met name de onderdelen zoals in ons eisenpakket genoemd worden.

¹ <https://verledeninzicht.nl/podcast/>

² <https://verledeninzicht.nl/factsheet/>

Eisen ViZ:

- Onbeperkte inzage van alle dossiers over afstand en adoptie in zijn geheel voor afstandsmoeders, afgestanen en hun familie.
- Alle dossiers van Fiom en andere private archiefhouders bij het Nationaal Archief onderbrengen.
- Terugdraaien adoptie zonder kosten en juridische procedure, liefst via aanvraag gemeente
- Verandering voor- en of achternaam zonder kosten
- Stoppen “kinderbeschermingsmaatregel” adoptie voor binnenland als buitenland.

Wij lichten navolgend, hoofdstuksgewijs conform het wetsvoorstel, onze reactie en aanbevelingen toe.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Het eerste artikel van het wetsvoorstel, Artikel 1:1 spreekt boekdelen en geeft pijnlijk weer waar al 70 jaar lang de blinde vlek zit bij de overheid.

Genoemd worden in artikel 1.1.

- Adoptieouders
- Aspirant adoptieouders

Niet genoemd worden in artikel 1.1.

- Afgestanen
- Geadopteerden
- Afstandsmoeders
- Afstandsvaders

Vanaf de invoering van deze Adoptiewet in 1956 worden afgestanen/afstandsouders onvoldoende betrokken bij herstel van de gevolgen van deze meest ingrijpende kinderbeschermingsmaatregel terwijl zij er de meeste impact van ondervinden.

Hoofdstuk 2 Stop adoptie

Het wetsvoorstel is te beperkt met betrekking tot het stoppen van adoptie. Wij eisen een volledige adoptiestop. Geen enkel kind zou zijn identiteit moeten inleveren om in gezinsverband op te kunnen groeien.

- **Stop binnenlandse adoptie.**

Op grond van uitvoerig onderzoek naar interlandelijke adoptie (rapport Joustra) en uitvoerig onderzoek naar binnenlandse adoptie (rapport de Winter, Schade door Schande) staat vast dat er vanaf 1956, het jaar dat adoptie wettelijk geregeld werd, 70 jaar aanhoudend sprake is van misstanden. Het betreft misstanden bij de meest ingrijpende kindbeschermingsmaatregel die Nederland kent.

In het rapport Joustra worden misstanden genoemd zoals kinderhandel, babyfarms etc., een veelheid aan ethisch onverantwoord handelen. Over het rapport Schade door Schande verklaarde de voorzitter de Winter dat het onrecht van elke pagina af spat. Enkele citaten:

Een belangrijke rode draad in dit onderzoek is dat de mensen om wie het ging nauwelijks een stem in het kapittel hadden. Dat gold rondom de geboorte voor de ongehuwd zwangeren en de verwekkers en in latere stadia ook voor de kinderen die ter adoptie waren afgestaan.

(...)

Ons onderzoek heeft uitgewezen dat de praktijk van afstand en adoptie bij veel mensen tot groot verdriet, woede en vaak ook tot levenslange schade heeft geleid.

Ondanks deze twee uitvoerige onderzoeken/rapporten duurt het onrecht tot heden voort. In het rapport Schade door Schande wordt vermeld:

“Tot aan 1976 mochten werkgevers een vrouw ontslaan als ze zwanger raakte. Gebrek aan geld of woonruimte en de praktische moeilijkheid om in inkomen te voorzien en tegelijk een kind te verzorgen, konden tot afstand leiden. In onderzochte dossiers en archieven zijn sociaaleconomische problemen genoteerd als reden tot afstand.”

Op 6 maart 2026 staat een artikel in NRC³ waarin een Poolse arbeidsmigrante toelicht hoe zij vanwege zwangerschap baan en woning verliest en vervolgens met hulp van Fiom en Raad voor de Kinderbescherming tegen haar wil haar kind af moet staan louter vanwege sociaaleconomische problemen.

In maart 2026 zegt deze afstandsmoeder:

„Mijn vriend en ik praten er elke dag over. Het deed pijn, heel veel pijn.”

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/03/06/arbeidsmigrant-jagoda-stond-haar-eerste-kind-af-we-hadden-zelfs-geen-geld-voor-luiers-a4918411>

De misstanden houden pas op als er helemaal geen adoptie meer mogelijk is. Elke vrouw die zoiets moeten doorstaan is er een teveel en dat geldt ook voor haar kind. Wij voorzien met vrees een nieuwe groep afstandsmoeders en kinderen van (arbeids) migranten vanwege verslechterende financieel economische redenen.

VIZ verzet zich daarom tegen de toepassing van adoptie als kindbeschermingsmaatregel in Nederland. Als er opvang nodig is bij afwezigheid ouders, zijn er afdoende andere mogelijkheden te bedenken waarbij een kind niet zijn afkomst en identiteit hoeft op te geven om binnen een gezinsverband op te groeien.

- In dit wetsvoorstel is er onvoldoende rechtsbescherming voor kwetsbare ouders. Vanaf het moment dat er sprake is van de start van een afstandspedure moet er juridische bijstand in de vorm van een toegewezen advocaat.
- Afgestane dienen bij dreigende afstand, direct juridische bijstand te ontvangen in de vorm van een “stamadvocaat” die de afgestane zijn/haar gehele leven bijstaat teneinde vanuit het perspectief van de afgestane te handelen.
- **Interlandelijke adoptie dient per direct te stoppen**

Interlandelijke adoptie wordt niet alleen te langzaam afgebouwd maar naast de afbouw worden nieuwe mogelijkheden gecreëerd voor de adoptiemarkt middels zogenaamde geitenpaadjes.

Artikel 2A:4

1. Een minderjarig kind met gewone verblijfplaats buiten Nederland dat een bloedverwant in de tweede graad is van een kind dat op grond van de Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie of deze wet in een gezin in Nederland is opgenomen, kan binnen vijf jaar na de binnenkomst in Nederland van het al in het gezin van de aspirant-adoptiefouders verblijvende kind, in dat gezin ter adoptie in Nederland worden opgenomen.

Na de volledige stop blijkt adoptie nog jaren mogelijk voor broers en zussen van eenzelfde moeder, pagina 8 en 54 MvT. Niemand kan controleren of een moeder die meerdere kinderen afstaat dit vrijwillig doet, een extra betaling voor een tweede kindje? Vastgesteld in het rapport Joustra is dat deze afstandsmoeders vaak kwetsbaar zijn en in barre financiële omstandigheden leven. In plaats van hun kinderen af te nemen kunnen deze moeders ook financieel ondersteund worden zodat kinderen in hun eigen familie in hun eigen land kunnen opgroeien.

Artikel 109

2. In afwijking van artikel 108, eerste lid, wordt een buitenslands gegeven beslissing waarmee een adoptie tot stand is gebracht terwijl de adoptiefouder zijn gewone verblijfplaats in Nederland had in het tijdvak van een jaar direct voorafgaand aan de indiening van het verzoek tot adoptie bij de buitenlandse rechter of autoriteit, slechts erkend indien de rechter dit verklaart op grond van artikel 26 van Boek 1

Tevens blijft het legaliseren van een buitenlandse adoptiebeslissing mogelijk onder voorwaarde dat de adoptieouder, een jaar voorafgaand aan de adoptie, in het land waar geadopteerd is gewoond heeft. Artikel C 109, p 84 MvT regelt deze adoptie-sabbatical. De MvT zegt dat dit artikel niet bedoeld is om buitenlandse adoptiebeslissingen te legaliseren voor ouders die hiervoor een jaar in het buitenland gewoond hebben om vervolgens op te merken dat dit echter niet wordt uitgesloten, het is aan de rechter om te beslissen. In Nederland wordt hechting van een kind aan ouders vrij snel aangenomen na een jaar verzorging. Er zullen weinig rechters beslissen dat deze adoptieouders bij terugreis hun in het buitenland geadopteerde kind achter moeten laten in een plaatselijk kindertehuis.

Via deze twee geitenpaden zullen zo goed als zeker nieuwe kinderen ten prooi vallen van kinderhandel/uitbuiting oftewel slachtoffer worden van deze misdaad tegen de menselijkheid. Dit is voor ons volstrekt onbegrijpelijk met name omdat diezelfde overheid bij de strijd tegen ander misstanden zoals kinderontvoering roept “elk kind is er een teveel”.

Hoofdstuk 3 Adoptiedossiers

Vooropgesteld vinden wij het moreel ethisch verwerpelijk als een beheerder, van existentiële informatie, voor aanvragers van informatie gaat bepalen wat zij over hun ontstaan, afstand en adoptie mogen weten.

Instanties die inzage beperken, weigeren of informatie weglakken uit afstands- en adoptiedossiers beslissen hiermee in welke mate iemands identiteit gevormd mag worden. Onthouden van onderdelen van iemands ontstaansgeschiedenis/ familieverhaal, mensen levenslang laten zoeken naar kruimels van existentiële informatie is mensonterend. Instanties spelen voor god.

Fiom stelt dat het eigendom van afstand- adoptiedossiers ligt bij de dossierdrager en in beginsel berust bij de organisatie die het dossier heeft gevormd. Hiermee slaat Fiom de plank volledig mis en diskwalificeert zichzelf als beheerder van afstand- en adoptiedossiers. Fiom miskent dat het gesloten dossiers betreft. Het opvragen van een dossier is geen hulpvraag.

Terecht wordt in de reactie van de Universiteit Amsterdam van 2 april 2026 opgemerkt dat de geadopteerde als ‘morele eigenaar’ gezien moet worden en de overheid als beheerder, niet als beslisser over inhoud. Zij pleiten ervoor dat de geadopteerde niet gezien moet

worden als een "gebruiker van overheidsinformatie", maar als de morele eigenaar van zijn eigen levensverhaal, waarbij de overheid slechts de rol van bewaarder heeft zonder mandaat om in de inhoud te selecteren.

De UvA beschrijft in haar reactie hoe complex de ontwikkeling van een narratieve identiteit is en hoe belangrijk alle informatie over gezinsleden van de geboortefamilie en adoptiefamilie tijdens de eerste levensfase, geboorte, afstand en adoptie kan zijn.

- Maatregelen tot behoud van herkomst- en afstammingsinformatie

Het is een goede ontwikkeling dat via dit wetsvoorstel mogelijk wordt om private instellingen indringend te verzoeken adoptiedossiers, via overdracht aan het Ministerie van J&V, over te dragen aan het Nationaal Archief. Duurzaam beheer van adoptiedossiers is van groot belang voor afgestanen en navolgende generaties. De overdracht van private adoptiedossiers van vooral en als eerste Fiom, naar het Nationaal Archief zien wij als zeer urgent.

Wij verzoeken het woord "kunnen" in artikel 3.2 lid 1 te vervangen door "moeten" te weten "moeten worden overgedragen aan Onze Minister ten behoeve van overbrenging naar een archiefbewaarplaats".

Helaas laat de praktijk zien dat overdracht van adoptiedossiers zeer moeizaam verloopt, zelfs bij overheidsinstanties. Instanties claimen eigenaarschap van deze gesloten dossiers. Wij verwijzen naar de moeizame overdracht van dossiers van de Raad voor de Kinderbescherming naar het Nationaal Archief. Deze overdracht duurt al meer dan 30 jaar⁴ en is tot op vandaag nog niet voltooid.

Uit de reactie van Fiom van 3 april 2026 bij deze consultatie, is op te maken dat Fiom in het geheel niet voornemens is om mee te werken aan overdracht van de dossiers naar het Nationaal Archief, zie reactie Fiom, pagina 4 eerste alinea.

Tegen die achtergrond achten wij het niet passend dat private organisaties met een dergelijke geheimhoudingsplicht (gevoelige) informatie zonder meer overdragen aan de overheid (in de vorm van het Nationaal Archief).

Dit standpunt is onbegrijpelijk. Dossiers bij Fiom zijn meer dan 30 jaar gesloten en de Raad voor de Kinderbescherming met gelijksoortige dossiers, heeft al een deel van alle dossiers overgedragen aan het Nationaal Archief.

⁴ <https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2021/02/04/adoptiedossiers>

De inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft volgens het geldende selectiebeleid vastgesteld dat adoptiedossiers een historische en maatschappelijke waarde hebben en een aanvulling vormen op de archieven van de burgerlijke stand.

Archieven van de burgerlijke stand zijn een cruciaal onderdeel van de overheidsadministratie waarbij de overheid verantwoordelijk is voor het bewaren van alle informatie over officiële gebeurtenissen in het leven van haar burgers. Adoptiedossier van private instellingen vallen ook onder de verantwoordelijkheid van de overheid omdat zij een aanvulling zijn op de burgerlijke stand.

Het verzoek om de dossiers over te dragen mag geen vrijblijvendheid zijn met het gevaar dat belangrijke informatie verloren gaat. De overheid moet het weigeren van overdracht van adoptiedossiers door private instanties sanctioneren met boetes of stopzetten subsidies, mogelijk te regelen via een Algemene Maatregel van Bestuur.

Fiom is bijvoorbeeld voor haar jaarlijkse budget voor het overgrote deel afhankelijk van subsidies van de overheid. Het is mogelijk om deze subsidie in de nabije toekomst aan te passen rekening houdende met een spoedige overdracht van dossiers aan het Nationaal Archief hetgeen een forse werkbeparing c.q. subsidiebesparing voor Fiom oplevert.

- Inzage adoptiedossiers

Sinds de inzagemogelijkheid bij het Nationaal archief worden steeds meer afgestane geconfronteerd met de moeizame procedures betreffende de verschillende inzagemogelijkheden bij verschillende instanties en de moeizame en willekeurige uitleg van de inzageprotocollen en interpretatie wat wel/niet onder afstammingsgegevens zou moeten vallen. Dit kan per instantie en per medewerker van de instanties verschillen.

Inzageverzoeken worden persoonlijk/subjectief beoordeeld waarbij willekeur op de loer ligt.

De ene organisatie wil eerst in gesprek met de betrokkenen over waarom inzage gevraagd is en wat de verwachtingen zijn (Fiom) terwijl de andere organisatie (Nationaal Archief) zonder tussenkomst een schriftelijk besluit neemt, enkel met de mededeling dat het dossier of een deel daarvan klaarligt en ingezien kan worden.

Naast verschillen m.b.t. aanvraag tot inzage is er ook een groot verschil intern binnen de organisaties zelf. Het is mogelijk dat de ene afgestane bij het NA het gehele dossier met alle informatie van alle familieleden zonder lakken ter inzage krijgt, terwijl bij een ander in een gelijksoortig dossier onderdelen over familieleden, pagina's of zinsneden verwijderd zijn of weggelakt. Bij Fiom wordt geen inzage verleend als moeder inzage verboden heeft, ook niet na het sterven van de moeder. Bij Nationaal Archief wordt wel inzage verleend en wordt er geen rekening gehouden met toestemming van moeder voor/na overlijden.

Met de veelheid aan instanties en verscheidenheid aan inzageprotocollen voelt het zoeken naar informatie over afstand en adoptie voor veel afgestanen als een sisypusarbeid.

Het recht op informatie over de eigen afstamming en breder de ontstaansgeschiedenis vormt wat dat betreft een zelfbeschikkingsrecht ten aanzien van de eigen identiteit, op basis waarvan niemand voor een ander kan beslissen wat hij wel of niet kan weten over zijn eigen geschiedenis⁵.

Kinderen hebben behoefte aan een narratieve identiteit, een coherent levensverhaal en inzicht in afstamming. Daarbij is zakelijke informatie over de genetische en biologische afstamming niet voldoende. Ook de redenen voor 'afstand', redenen voor het besluit tot medisch geassisteerde zwangerschap en geboorte en motivatie tot adoptie horen bij dit levensverhaal. De Staatscommissie vat dit onder het brede begrip 'ontstaansgeschiedenis'. Binnen dit levensverhaal bestaat geen ruimte voor geheimen en onwaarheden⁶. Wat ons betreft ook niet voor onthouden en/of lakken van informatie.

Bij dit onderdeel verwijzen wij nog graag naar de reacties bij deze internetconsultatie van de Universiteit van Amsterdam en KVAN (archiefsector) beiden van 2 april 2026 waarvan wij met grote interesse kennis van hebben genomen.

- Hoofdstuk 5 strafbepalingen

Artikel 5:1

- 1. Degene die bemiddelt inzake een adoptie die op grond van artikel 1:2 of artikel 1:3 niet is toegestaan of in het openbaar bemiddeling daartoe aanbiedt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de derde categorie.*
- 2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt, wordt gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie opgelegd.*
- 3. De in het eerste lid strafbaar gestelde feiten zijn misdrijven.*

Artikel 5:2

- 1. Degene die in strijd met artikel 1:2 een kind ter adoptie opneemt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de derde categorie*

Het illegaal bemiddelen van kinderen en het daarvan een beroep of gewoonte maken, is een vorm van mensenhandel zoals strafbaar gesteld onder artikel 273f Sr. waarbij een maximumstraf van 12 jaar opgelegd kan worden. Deze vorm van kinderhandel middels illegale adoptie is een grove inbreuk op de menselijke waardigheid, persoonlijke vrijheid en lichamelijke en geestelijke integriteit. De strafmaat zoals vastgesteld in artikel 5.1. en 5.2 doet geen recht aan de ernst van het feit en de impact die het heeft op de slachtoffers.

⁵ Rapport staatscommissie herijking ouderschap, kind en ouders in de 21^e eeuw, p. 38

⁶ Rapport staatscommissie herijking ouderschap, kind en ouders in de 21^e eeuw, p. 45

- Hoofdstuk 6 Wijzigen naam/ herroepen adoptie

Iemands naam is een essentieel onderdeel van iemands identiteit zoals Minister Weerwind toelichtte bij de presentatie van het wetsvoorstel “dubbele naam” in de tweede Kamer.

“Je achternaam is een onderdeel van de identiteit. Je naam zegt iets over je familie, je geschiedenis en de personen bij wie je hoort. Dit voorstel vergroot de keuzevrijheid van ouders. Zij kunnen hiermee allebei hun band met het kind ook in de naam tot uitdrukking brengen”.

Een van de eisen die ViZ al jaren voorlegt aan het Ministerie is het organiseren van kosteloze naams- en geslachtsnaamwijziging en herroeping adoptie voor afgestanen/geadopteerden.

Afgestanen hebben nooit een keuze gehad, oorspronkelijke namen zijn ten gevolge van adoptie gewijzigd in de adoptienaam/namen. Een diepingrijpende identiteitswijziging zónder instemming van de persoon om wie het gaat; de afgestane/ geadopteerde. Het verlies van de eigen oorspronkelijke namen is een identiteits-schade die kosteloos hersteld moet kunnen worden.

In het wetsvoorstel wordt de naamswijziging procedure weliswaar vereenvoudigd, (BW1 art.6a-3) maar blijven er nog steeds kosten aan verbonden. Iedere afgestane/geadopteerde moet indien gewenst de kosteloze mogelijkheid hebben, de voornaam en/of geslachtsnaam te wijzigen. Daarvoor mag geen enkele financiële barrière opgeworpen worden.

Mogelijk maken van volledig kosteloze naamswijziging, zo nodig middels uitzonderings-categorie zoals in huidige wetgeving voor nazaten van tot slaaf gemaakten en slachtoffers van een ernstig misdrijf zoals omschreven in de regelgeving omtrent naamswijziging Justis Categorie C2.

Voor afgestanen/ geadopteerden kan het aantonen van de geboortenaam, nodig voor het wijzigen van de geslachtsnaam, een ernstig probleem opleveren, vanwege frauduleuze, en onvolledige geboorteaktes. Binnen de nieuwe wet moet ruimte zijn om in dergelijke gevallen volledig tegemoet te komen aan de naamswens van de afgestane/ geadopteerde.

Wanneer aanvullende informatie over de oorspronkelijke namen na wijziging van de voornaam en/of geslachtsnaam bekend wordt, zou ook dit, kosteloos, aangepast moeten kunnen worden op de akte.

Behalve dat nieuwe informatie ertoe kan leiden dat nieuwe informatie bij afgestanen/geadopteerden aanleiding kan zijn tot naamswijziging, kunnen veranderende levensfasen dit ook zijn.

Afgestanen / geadopteerden kunnen vier ouders en drie families hebben, te weten familie geboortemoeder, familie geboortevader en familie adoptieouders. Een wijziging van

levensfase of levens veranderende gebeurtenissen of ingrijpende veranderingen binnen het contact met deze families kan grote impact hebben op de ontwikkeling van de identiteit. Afgestanen/ geadopteerden doorlopen in hun leven een aantal terugkerende en door elkaar lopende cycli waarin de wijze waarop men naar de identiteit/afkomst kijkt kunnen veranderen. Zoals het sterven van adoptie ouders/ krijgen van kinderen etc.

Het zogenaamde meedelen bij geslachtsnaamwijziging zou ook voor meerderjarige kinderen mogelijk gemaakt moeten worden. In de vorm van een gelijktijdige aanvraag in één procedure geslachtsnaamwijziging.

Betreffende herroeping van de adoptie, zijn wij blij dat de leeftijdsgrens wordt afgeschaft. (Wetsvoorstel BW1-art. 4a-6a-9b.) . Naast het afschaffen van de leeftijdsgrens eisen wij een vergoeding voor de te voeren procedure. Herroepen adoptie kan alleen via de rechter, hierbij dienen er advocaatkosten gemaakt te worden. Wij pleiten voor een structurele vergoeding van de benodigde rechtsbijstand vergelijkend met de vergoedingen rechtsbijstand zoals verstrekt bij de bijzondere regelingen:

X010 herstelregeling kinderopvangtoeslag

X020 Schadeverg. Mijnbouwschade Groningen

X030 Versterking Mijnbouwschade Groningen

X040 Klokkenluider

X050 zou een goede code zijn voor herstelregeling afstand en adoptie.

Met het wettelijk regelen van adoptie heeft de overheid een zorgplicht jegens afgestanen/ geadopteerden op zich genomen. De wettelijke invulling van deze zorgplicht dient zich proportioneel te verhouden tot deze diepingrijpende kinderbeschermingsmaatregel met levenslange impact. Dit zien wij helaas nog niet terug in het onderhavige wetsvoorstel.

Wij verzoeken u dit wetsvoorstel grondig te herzien en aan te vullen in nauw overleg met betrokkenen met verwijzing naar de zeer constructieve reacties/ adviezen zoals ingestuurd door, RSJ, UvA, KVAN, ARAN, NJMC.

Uiteraard is het bestuur van ViZ bereikbaar voor overleg c.q. het leveren van een bijdrage bij de herschrijving / aanvulling van onderhavig wetsvoorstel.

Het bestuur van VIZ

info@verledeninzicht.nl

www.verledeninzicht.nl

